

Modell Ö 44

Däckad kanonslup, sannolikt av fransk typ, sent 1700-tal

Modellen har inte kunnat påträffas i april 1990 och har därför endast kunnat studeras med ledning av registerkort och bild.

Ö 44 har kommit från Stockholms modellkammare. Modellen är i museets äldsta inventariebok angiven som kanonbarkass från 1770. Några likheter med de äldsta svenska kanonbarkasserna finns dock inte och någon modell som passar med denna finns inte med i 1786 års lista över modeller i Stockholm. I inventarier för Stockholms modellkammare för åren 1810, 1817 och 1832 omtalas en däckad kanonslup med en 24-pundig kanon akterut och två dito förut vilket stämmer med modellen vars bestyckningsarrangemang är unikt bland svenska roddfartygsmodeller (kalibern på kanonerna har jag endast kunnat gissa med ledning av fotot på registerkortet). Modellen anges från 1810 och framåt vara förfärdigad 1790.

I inventariet för Stockholms modellkammare 1803 omnämns endast en kanonslup; "Canon slup fransk cert" vilken med största sannolikhet är identisk med den tacklade modell av en däckad fransk kanonslup som överstelöjtnant Aschling sju år tidigare överlätit till eskaderns modellkammare (Storamiralsämbetet för Arméns flotta, E II a, ink handl 20/10 1796, KrA). Visserligen kan det ligga nära till hands att tro att denna är identisk med en i 1817 och 1832 års (men ej i 1810 års) inventarier nämnd kanonslup av fransk typ vilken med säkerhet *inte* är identisk med Ö 44 (som där beskrivs som däckad kanonslup med tre 24-pundingar). Denna senare "franska kanonslup" har dock av sitt nummer (nr 32) att döma en senare tilkomsttid och kan vara någon av de kanonslupar med "svenskt" utseende som i dag återfinns under numren Ö 41, Ö43 och Ö 53

För att få sammanhang i denna något förvirrade bild kan det hjälpa något att veta mer om franska kanonslupar. Under kriget mot Storbritannien 1778-83 byggde Frankrike ett antal chaloupes cannonières varav en del hade tre tunga pjäser, 18- eller 24-pundingar (fartygslistor i Archives Nationales, Paris: Marine G 38bis och G 250). Hur dessa stod uppställda känner jag inte till men arrangemanget två pjäser förut och en akterut är ett rimligt alternativ. Den danska flottan byggde några år senare kanonslupar med två pjäser förut (ingen akterut) och här uppges fransk inspiration ha funnits med i bilden (Birger Thomesen, "De dansk-norske kanonebåde 1780-1850", *Marinehistorisk Tidskrift* 3/1975). Under krigsåren 1793-1815 byggde Frankrike däremot ett stort antal kanonslupar av svensk Chapman-typ med en pjäs i vardera stäven. Det är således rimligt att tänka sig att 1796 och 1803 års "franska" kanonslup avser Ö 44 och att denna är tillverkad omkring 1790 som en illustration till de då aktuella franska typerna, samt att någon annan modell med ett i

huvudsak *svenskt* utseende (sannolikt då Ö 41, Ö 43 eller Ö 53) är den som 1817 och 1832 anges som "fransk kanonslup". Detta får dock förbli en preliminär slutsats i avvaktan på att Ö 44 påträffas och att en total genomgång kommer till stånd av kanonslupsmodellerna.

Helt klart är i varje fall att något svenskt fartyg med Ö 44s utseende aldrig har byggts. Inget projekt som liknar Ö 44 har heller påträffats bland ritningarna. De ritningar som kommer närmast är kanonbarkassprojekt med en 12-pundig kanon akterut och två 6-pundingar förut (MR 004/171 = ÖR 3 329, MR 004/172-174 = ÖR 3 351). men dessa avviker klart från Ö 44.

I museets avskrifter av de äldre Stockholmsinventarierna är denna modell identifierad som Ö 50 men den stämmer inte på beskrivningen med tre kanoner.